

3. European Parliament legislative resolution of 16 April 2019 on the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the protection of persons reporting on breaches of Union law. URL: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0366_EN.html?redirect#BKMD-11.

4. Protection of Whistleblowers. Recommendation CM/Rec (2014) 7 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 30 April 2014: Documents and Publications Production Department (SPDP), Council of Europe, 2014. 43 p. URL: <https://rm.coe.int/16807096c7>.

5. Косиця О. О. Інститут викривачів в Україні: адміністративно - правовий аспект: монографія. Київ: Видавництво Людмила, 2019. 356 с.

6. Колодій А.М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація. [Альманах права](#). 2012. С. 40-44.

7. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами: Рішення НАЗК від 6 липня 2017 р. № 286. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0286884-17>.

Крижна Валентина Володимирівна,
старший науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем протидії злочинності
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ КРАЇН ЄС У ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

На сучасному етапі суспільного розвитку корупція стає серйозним стримуючим фактором, що значно уповільнює соціальні, економічні та політичні трансформації. Нині в Україні корупцію називають однією з найбільш суттєвих загроз національній безпеці. В українському суспільстві чітко усвідомлюється неможливість досягнення мети сталого розвитку, впровадження європейських стандартів життя та виходу на провідні позиції у світі без використання ефективних механізмів протидії корупції.

Наразі не існує жодної держави, цілком позбавленої корупції. Проте в розвинених демократичних країнах сформована атмосфера нетерпимості відносно цього ганебного і небезпечного явища. У всіх без винятку випадках такого результату вдалося досягти завдяки розробці й успішній реалізації комплексу нормативно-правових та інституційних заходів у рамках державної антикорупційної політики.

В Україні протягом усіх років незалежності триває процес розробки та реалізації державної антикорупційної політики, який втілюється в ухвалення антикорупційних законів, відповідних концепцій та стратегій, а також прийняття державних програм щодо їх виконання. Однак із року в рік рівень корупції в українському

суспільстві тільки зростає і Україна незмінно займає нижні позиції в міжнародних рейтингах за ступенем корумпованості.

Аналіз міжнародного антикорупційного законодавства, світової правової доктрини у сфері дослідження цього явища, результатів міжнародних політико-правових досліджень дають підстави стверджувати, що країни Європейського Союзу створили ефективні механізми щодо мінімізації та системної нівеляції впливу корупції на загальнодержавні соціально-політичні та економічні процеси, а отже, і забезпечили планомірне та ефективне функціонування державно-владного апарату [1].

Цікавим в цьому плані є досвід Франції. Її законодавство передбачає санкції (штрафні) за хабарництво, під яким розуміється незаконне одержання, вимагання подарунків, обцянок чи будь-яких інших переваг для скоєння дій, що входять до повноважень службової особи. Французькому закону відоме і таке правопорушення, як торгівля впливом - зловживання службовим становищем з боку публічної і приватної особи з метою отримання від влади посади або іншого вигідного для хабародавця рішення.

З 1993 року у Франції діє Центральна служба по боротьбі з корупцією, завданнями якої є акумуляція інформації для попередження фактів активної та пасивної корупції, зловживання службовим становищем публічними і приватними особами, хабарництва, а також корисливої діяльності. Центральна служба інформує прокурора Республіки для проведення подальшого розслідування. Вона також надає допомогу судовим органам на їх запит щодо інформації з відповідних правопорушень. В контексті заходів протидії корупції здійснюють відстежування «чистоти» фінансових операцій і зобов'язують фінансових посередників встановлювати особу своїх клієнтів, враховуючи також і випадкових, надавати довідки про третіх осіб, на користь яких здійснюються перерахування, передбачено відповідальність банківського працівника в разі прийняття фальшивого документа [2].

Така країна, як Нідерланди, цікава комплексним підходом до боротьби з корупцією. Її антикорупційна стратегія охоплює такі заходи:

- розроблення системи моніторингу можливих зон виникнення корупційних дій в державних та громадських організаціях та жорсткого контролю за діяльністю осіб, які перебувають в цих зонах;

- основним видом покарання за корупційні дії є заборона працювати в державних установах та втрата соціальних пільг державного службовця, зокрема пенсійного та соціального обслуговування. До покарань також віднесені штрафи та відсторонення від виконання службових обов'язків;

- у всіх міністерствах та відомствах існують служби внутрішньої безпеки, завданням яких є реєстрація та виявлення помилок чиновників, їх навмисних чи ненавмисних порушень діючих правил та наслідків таких порушень. Державні організації заохочують позитивну поведінку посадовців так, щоб чиновнику було вигідно працювати чесно та ефективно.

- організована система відбору на посади, які перебувають в зонах корупційного ризику;
- інформація щодо корупційних дій, якщо вона не загрожує системі національної безпеки, обов'язково стає відомою громадськості через засоби масової інформації;
- кожен чиновник має доступ до інформації, що характеризує його як з позитивного, так і з негативного боку;
- діє спеціальна система підготовки чиновників, завданням якої є роз'яснення політичної та суспільної шкоди корупції і наслідки участі в ній;
- створені спеціалізовані підрозділи поліції щодо протидії корупції, які наділені широкими повноваженнями антикорупційної діяльності;
- чиновники всіх рівнів зобов'язані реєструвати всі випадки корупції, що стали їм відомі, і ця інформація передається спеціальними каналами до Міністерства внутрішніх справ та юстиції;
- значну роль в боротьбі з корупцією відіграють засоби масової інформації, які оприлюднюють випадки корупції і часто проводять незалежні розслідування.

У Литві протидія корупції здійснюється відповідно до «Антикорупційної програми Республіки Литва» та Закону Литви «Про запобігання корупції». Відповідно, тут акцентується увага на запобіганні корупції. Запобігання корупції - виявлення та усунення причин і умови корупції через розвиток і виконання системи відповідних заходів, а також утримання осіб від скоєння корупційних правопорушень. Серед заходів запобігання виділяють аналіз корупційних ризиків, антикорупційні програми, антикорупційну оцінку проектів та активів юридичних осіб, повідомлення про корупційну діяльність працівників державних та муніципальних установ тощо. Законом встановлено, що суб'єктом запобігання корупції може бути будь-яка особа. Серед спеціально уповноважених органів запобігання виділяють Уряд Литви, Головну комісію встановлення етики, Спеціальну службу досліджень, інші державні та муніципальні установи [3].

Проаналізувавши механізми протидії корупції та вивчивши досвід міжнародного співробітництва у цій сфері, а також питання удосконалення механізмів протидії корупції в Україні, можна зробити висновок, що ефективна протидія корупції може здійснюватись тільки, якщо зусилля держави і суспільства загалом у цьому напрямі співпадають.

Отже, протидія та запобігання корупції здійснюються ефективно за наявності одного антикорупційного центру координації, наділеного комплексом повноважень щодо розгляду корупційної справи (тільки незначна частина держав вибрала шлях внесення антикорупційних повноважень до юрисдикції правоохоронних органів), єдиного законодавчого антикорупційного акта, який буде підставою відповідальності та міститиме повний комплекс елементів протидії

Список використаних джерел

1. Головкін О., Беляков М. Сучасні тенденції розвитку антикорупційного законодавства України. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2015. № 1. С. 67-75.

2. Міжнародний досвід щодо запобігання та протидії корупції.: URL: <http://www.center.gov.ua/rizne/mizhmradniiy-dosvid-schodo-zapobigannya-ta-protidiyi-korupciyi.htm>.

3. Law on Prevention of Corruption from 28 May 2002, No. IX-904 . URL: http://www3.lrs.lt/pls/mter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=212525.

Кришевич Ольга Володимирівна,
професор кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ПОНЯТІЙНИЙ АСПЕКТ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЯК СУБ'ЄКТІВ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ

Корупцією, на запобігання якій спрямовані передбачені законодавством заходи, є використання особою - суб'єктом відповідальності за корупційні правопорушення - наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди такій особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей. Аналіз положень Особливої частини КК України дозволяє зробити висновок, що службова особа може бути суб'єктом корупційних злочинів в контексті: 1) загалом службової особи (ст. 191, 210, 262, 308, 312, 313, 320, 354, 357, 366, 367, 370, 410 КК України); 2) службової особи державних та комунальних підприємств (ст. 364, 368, 368-2, 369 КК України); 3) службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми (ст. 364-1, 365-1, ч. 3 і 4 ст. 368-3 КК України).

Зупинимося на злочинах, передбачених ст. 364-1, 365-1 та ч. 3 і 4 ст. 368-3 КК України, то їх суб'єкт є спеціальний, виступає службова особа юридичної особи приватного права незалежно від організаційно - правової форми. Діяльність юридичних осіб приватного права врегульована комплексом нормативно-правових актів, які забезпечують нормальне функціонування таких осіб, регулюють їх взаємовідносини з працівниками, іншими фізичними та юридичними особами і створюють можливість здійснювати відповідну діяльність від імені такої організації, коли ця діяльність та рішення, що приймаються у процесі її здійснення, здатні вплинути на виникнення, зміну або припинення правовідносин з іншими суб'єктами чи потягнути інші юридично значущі наслідки для фізичних або юридичних осіб.